

Sygn. akt IV CSK 224/15

POSTANOWIENIE

Dnia 16 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa K. M.
przeciwko K. K.
o ochronę dóbr osobistych,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 16 października 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powoda
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
z dnia 26 listopada 2014 r., sygn. akt V ACa 729/14,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Powód K. M. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 26 listopada 2014 r., oddalającego apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 3 czerwca 2014 r., którym oddalono powództwo o ochronę dóbr osobistych przeciwko K. K. .

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

Ustawodawca, wprowadzając skargę kasacyjną jako nadzwyczajny środek prawny służący od prawomocnych orzeczeń, podkreślił, że jej celem jest ochrona interesu publicznego polegającego na ujednoliceniu orzecznictwa sądów i rozwoju judykatury. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. Jego rolą nie jest zatem korygowanie ewentualnych błędów w zakresie stosowania czy wykładni prawa, nawet gdyby one rzeczywiście wystąpiły. Ocena podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania następuje w ramach tzw. przedsądu. Sąd Najwyższy bada, czy wskazano i należycie umotywowano przyczyny powołane w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. czy występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, i przyjmuje ją do rozpoznania, jeżeli jest spełniona przynajmniej jedna z nich. Kognicja Sądu Najwyższego na tym etapie postępowania jest ograniczona i nie obejmuje oceny zasadności podstaw skargi kasacyjnej, zastrzeżonej dla Sądu orzekającego w innym składzie.

W art. 398⁴ § 2 k.p.c. przewidziano wymaganie przytoczenia i odrębnego uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania powód oparł na przyczynach wskazanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., podnosząc, że w sprawie występują istotne zagadnienie prawne oraz potrzeba wykładni art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 31

ust. 2, art. 32 ust. 2, art. 53 ust. 1, 2 i 7 Konstytucji RP oraz art. 1 ust. 3 i art. 6 ust. 1 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania.

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Sądu Najwyższego, powołanie się na występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które wiąże się z określonym przepisem prawnym i ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia przedmiotowej i innych podobnych spraw, wymaga precyzyjnego sformułowania i wskazania argumentów prawnych, które prowadzą do rozbieżnych ocen (por. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11). W zasadzie powinno to być zagadnienie nowe, o charakterze rzeczywistym, a nie teoretycznym, którego wyjaśnienie przyczyni się do rozwoju jurysprudencji. Argumentacja uzasadniająca wnioski o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania musi zawierać odrębne, pogłębione wywody wskazujące na zaistnienie powołanych okoliczności (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2008 r., II PK 3/08, nie publ.; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06, nie publ.; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, nie publ.; z dnia 19 grudnia 2001 r., IV CZ 200/01, nie publ.).

Zdaniem powoda wymagają ustalenia trzy problemy: zakres uprawnień wynikających ze swobody sumienia i wyznania, fakt zagrożenia i naruszenia dóbr osobistych powoda oraz bezprawność działań pozwanego, a w związku z nimi rozważenie czterech zagadnień prawnych:

- (1) Czy oddawanie czci sztandarowi szkoły poświęconemu przez funkcjonariusza kościoła rzymsko-katolickiego zawiera w sobie formę praktyki religijnej ?
- (2) Czy zawodowa praca w szkole (publicznej państwowej placówce), której sztandar poświęcił funkcjonariusz kościoła rzymsko-katolickiego, i który to sztandar według ceremoniału przyjętego w szkole „pochyla się” przed „Najświętszym Sakramentem” (= Bogiem według teologii tego kościoła) zawiera w sobie formę praktyki religijnej ?
- (3) Czy wprowadzenie w przestrzeń publiczną szkoły poświęconego przez funkcjonariusza kościoła rzymsko-katolickiego sztandaru szkoły przy istnieniu uwarunkowanego stosunkiem pracy obowiązku oddawanie czci sztandarowi przez

pracownika szkoły, którego orientacja światopoglądowa i wyznaniowa jest sprzeczna z rzymsko-katolicką, rodzi w stosunku do pracownika zagrożenie jego dóbr osobistych, w szczególności swobody sumienia i wolności wyznania ?

(4) Czy poddanie pracy w szkole pod sztandar, który według ceremoniału „pochyla się” przed „Najświętszym Sakramentem” narusza dobra osobiste pracownika szkoły, według wyznania którego owe praktyki rzymsko-katolickie muszą być stanowczo odrzucone ?

Ponadto zdaniem powoda rozstrzygnięcie sądu powinno ustalić granice i rodzaj uprawnień różnych podmiotów (stron) w kontekście święcenia sztandaru szkoły oraz ustalić, czy istnieją zasadne okoliczności wyłączające bezprawność decyzji o poświęceniu sztandaru szkoły w kontekście pracownika zagrożenia naruszenia dóbr osobistych pracownika szkoły. Tak przedstawione problemy i ich uzasadnienie nie odpowiadają pojęciu zagadnienia prawnego w rozumieniu przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W części dotyczą one bowiem ustaleń, tj. podstawy faktycznej rozstrzygnięcia pozostającej poza granicami kognicji Sądu Najwyższego (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), w części wykraczają poza granice sporu. Jak zgodnie przyjmuje się w piśmiennictwie i judykaturze kategoria zagrożenia naruszenia dóbr osobistych zawsze dotyczy realnie istniejącej możliwości naruszenia dóbr osobistych w przyszłości, tj. wystąpić przed naruszeniem dobra osobistego, albo istnieć nadal po dokonanym naruszeniu i wiązać się z obawą dalszych naruszeń. Ochrona wynikająca ze wskazanego zagrożenia naruszenia ma więc charakter prewencyjny. Skoro powód z zakończeniem roku szkolnego 2012/2013 przestał być pracownikiem szkoły potrzeba jej udzielenia nie istnieje. Dalsza część przedstawionych pytań odnosi się do zagadnień o charakterze ogólnym (ocena określonych czynności w aspekcie praktyk religijnych, zagadnienia dotyczące granic i rodzaju uprawnień różnych podmiotów związane ze święceniem sztandarów), które nie wymagają odpowiedzi w związku z problemami prawnymi występującymi w sprawie. Jako własne dobra osobiste, mające być przedmiotem naruszeń, powód wskazał bowiem swobodę sumienia i wyznania, nie twierdząc aby był zmuszony do wykonywania praktyk religijnych Kościoła Rzymsko-katolickiego tylko do znoszenia ich wykonywania przez osoby trzecie.

Przyczyna oznaczona jako potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wykazania, że określony przepis prawa - mimo wystąpienia takiej potrzeby - nie doczekał się wykładni albo że niejednolita jego interpretacja wywołuje w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych rozbieżności w judykaturze, które należy przytoczyć (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ.; z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, nie publ.; z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, nie publ.; z dnia 12 grudnia 2008., II PK 220/08, nie publ.; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, nie publ.). Skarżącego obciąża obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności, zawierającej szczegółowe omówienie, na czym polegają wątpliwości interpretacyjne, a w przypadku istnienia rozbieżności w judykaturze, przytoczenia odpowiednich orzeczeń i wyjaśnienia, na czym owe rozbieżności polegają (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, nie publ.; z dnia 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, nie publ.; z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, nie publ.; z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009, nr 3-4, poz. 43; z dnia 19 października 2006 r., IV CSK 246/06; z dnia 30 maja 2005 r., I PK 23/05, nie publ.). Powód nie tylko nie powołał się na istnienie, czy też potencjalną możliwość powstania rozbieżności, ale nawet nie zarysował dwóch możliwych, równoprawnych metod wykładni relewantnych przepisów prawa. Własne stanowisko zaprezentował zaś jedynie w odniesieniu do oceny stanu faktycznego sprawy.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.